

Juróom-Ñaareel bi bokk na ci juróom-ñaar yi — Limu Ñetteel

Danyeel Ñaareel

Jeff Pippenger

2023-09-17

Laaj bi ñuy seet ba taxawal ci mbind mi mooy ni jëfandikoo bu njëkk bu nguur yi ci waxu yëgleb Bibl bi nekk ci Daniel saar ñaareel mën a ànd ak jëfandikoo bu mujj bu nguur yi ci waxu yëgleb Bibl bi nekk ci Peeñu gi fukk ak juróom-ñaareel. Maa ngi bëgg a yëkkati ay laaj ci li dëgg-dëgg ñuy jàngale ci nataalu Nebukadnesar, ak taxawaayu ñi jiitu woon, ne seen jaar-jaar moo tektale woon jamono ji xeer wi di dóor tànkì nataal ba.

Sërin White wax ji ne, danu agsi ba nu àgsi boobu bi “liggéeyu Yàlla bu sell bi feeñ na ci tànkì nataal ba, fa waar ga jaxaseek banqaasu suuf bu tooy bi,” te mu gën a mel ni mooy “jaxaseb kërkilis ak nguur-gu-yëngu.”

“Ñu agsi na ci jamono ji liggéeyu Yàlla ju sell jox na ko misaal ci tànkì nataal ba, fa ñaxum weñsëgu bi jaxasee ak banqaas bu xob. Yàlla am na ay nitam, nit ñi mu tànn, ñi seen xel war a sellal, te waruñu a xañseen bopp ci tabax ci kaw fondamañ ba yank, gax, ak suuf. Bëpp bakkan bu takku ci ndigali Yàlla dina gis ne melokaan wu ëpp solo ci sunu ngëm mooy Sabat bu bésu juróom-ñaareel bi. Su nguur gi teraloon Sabat bi ni ko Yàlla santaane, kon dina taxaw ci doole Yàlla te di aar ngëm gi ñu jëbbaloon gaayi sell ya benn yoon ba noppi. Waaye ñiy yor réew yi dinañu jàppale Sabat bu dëggul bi, te dinañu jaxase seen ngëm gu diin ak sàmmug doomub baamtu bu Pap ba, di ko yokk ci kaw Sabat bi Boroom bi sellal te barkeel, te tanne ko ngir nit ki sàmm ko ci sell, muy tektal diggante Moom ak ay nitam ba ci junni maas. Jaxaseg liggéeyu kilifa ak liggéeyu nguur mooñu ko misaale ak weñsëg bi ak banqaas bi. Boolloo boobu dafay wàññi dooleem lépp ci kaw yooni mbooloy njàngum Yàlla yi. Jox mbooloom njàngum Yàlla dooley réew mi dina jur ay meew yu bon. Nit ñi dafa mel ni ñu weesu nañu diggante ba muñu Yàlla yem. Ñu jox nañu seen doole ci politig, te booloo nañu ak baamtu bi. Waaye waxtu wi dina ñëw bi Yàlla di mbugal ñi def ne yoonam amul solo, te seen liggéeyu bon dina dellu ci seen kaw.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Jamono ji nu ñëw ba ci biir liggéey bu sell bu Yàlla bi, bi njëlale yëngu-yëngu mboolem mbooloo yi ak yëngu-yëngu réew mi, mooy melokaanu ab jamono buy yokku ndànk-ndànk. Mu wax ne jëfandikoo boobu “dafay wàññi kàttanu mbooloom yi lépp,” te “dina jur ay njariñ yu bon,” te itam ne “jamono dina ñëw bi Yàlla di mbugal ñi nullal ayoonam.”

Jaxaseg mbooloom kërg ak nguur gi, bi wàññi dooley kërg yi, mooy melokaanu kërgu Pergamos, fa booleeg yëfi kërg ak yëfi nguur doon nataalu réy a réy gi jiitu feeñug nit ku bàkkaar gi. Pergamos ak buur bi muy mandargaal jébbante gi nekk ci diggante Kiristaan ak bokk ci jaamu xërëm yi, am na ci ñeenteel nguur gi ci Daniel ñaar. Jébbante boobu, ci Daniel ñaar, dees na ko nataale ak jëfandikoo baat bi “ban.”

Yaa buur bi, gis nga, te xoolal, naata bu réy la woon. Naata boobu bu réy, leeram rafetoon lool, taxawoon na ci sa kanam; te melokaanam dafa doon lu ragal. Boppam woon wurus wu set, dënnam ak loxoom ñaar xalis lañu doon, biiram ak tankoom yu kaw xaaj lañu doon suufeer, Tankoom yu suuf weex lañu doon, te tãnkam yi benn xaaj weex, benn xaaj ban. Gis nga ba kera mu am ab doj bu ñu dagg te nekkul ci loxo nit, mu daldi dóor naata ba ci tãnkam yi doon weex ak ban, ba damm leen ñu neex. Daniel 2:31–34.

Bi tekki jàngale Daniel di wéyal bi di wéy, du “banq” rekkati, waaye mu daldi nekk banq bu tilim, walla “banq bu suux.”

Te naka gis gis ak baaraam yi ak weñ yi, lenn ci banxu mbindkat, te lenn ci weñ, nguur gi dina xaajoo; waaye dina am ci moom ndamu weñ, ndaxte gis nga ne weñ mi jaxase na ak banxu suuf. Daniel 2:41.

Ban bu sell bi doonkatkat bi doonkatkatkatkat mi soppi; moo nekk Mbindkat bu Yàlla te liggéeyam du moroom ndoxlu.

Waaye léegi, Yàlla Boroom bi, yaw yaay sunu Baay; nun nag, banqaas lañu, te yaw yaay sunu nàcckat; te nun ñépp, liggéeyu sa loxo lanu. Isaaya 64:8.

Ci cosaanu Room gu bokkal yi, njëg sërĩnu Smurna doon banqu bu sell. Ci cosaanu Pergam, moom mi doon ñeenteel nguur gi ci Danyeel ñaar, banqu boobu soppeeku banqu bu xarax. Li jëkk a wax ci kàddu gi ni rekk “banqu”, te gannaaw loolu “banqu buy yàmb”, di soppeeku “banqu bu xarax”, bi firi gi di wéy. Pergam mooy fa ñu matale woon soppeeku boobu ngir xayma yoonu Tiyaatir, walla Room gu baap bi. Soppeeku bi joge ci “banqu” ba ci “banqu bu xarax” mooy dëbbu gi taxaw ngir xayma yoonu Tiyaatir, gi Pool tudde ne mooy “dëbbu jëkk bi” ci 2 Tesalonig.

Millerit yi mënul woon gis lu weesu ci ñeenteel nguurug Room, te dañoo yaakaaroon ne Ñëw gu Ñaareelu Kirist mooy xew-xewu waxi Yàlla bi ci topp, ndax xeer wi dóor tãnki nataal ba dafay tegtal Ñëw gu Ñaareel gi. Waaye, ndax Kirist sampoon na nguur ci atum 1798? Moom dafa duggon ci Bu Sell ba gën a Sell 22 Oktoobar 1844 ngir jot nguur, waaye ndax sampoon na ko ca jamono jooju?

Tontu ci njëkk ci ñaari laaj yooyu mooy ne Kirist du samp ay nguuram gu dul jeex ci atum 1798. Ñaareelu laaj bi, mooy xanaa Kirist samp na walla déet nguuram gu dul jeex ci 22 Oktoobar 1844, tontu bi itam mooy déet.

Ndax amoon buur gu ñu samp ci jamono Room gu bokkoon ci ngëmadi? Maa ngi laaj lii ndaxte ñiy jiitu xamoon ne ñeenteel buur gi mooy Room gu bokkoon ci ngëmadi ak Room gu paapal, te loolu di tēnk 1798 ni mujjug ñeenteel buur gi bi Kirist di samp ab buur gu dul jeex. Waaye téereb Peeñu mi day wone ñeent i buur yu topp Room gu bokkoon ci ngëmadi.

Bu ñeenteel bu ñeenteelu nguur gu weex gi nekk ci Daniel ñaar dafa rekk di tegtal Room gu bokkoon ci yàlla-yàlla yu fen, fa nga xam ne njaxlaf gu Konstantin moo tegtale ci banqaasu suufu bi soppeeku ci banqaasu suufu buy lòot, ndax Kirist dafa sampoon ab nguur ci jaamono jooju? Tont bi mooy waaw. Ca bant ba, te mooy jaar-jaaru Pergamos, waaye du Thyatira, Kirist dafa sampuwoon Ngóoram gu “yiw.” Benn nguur gu dul jeex taxawoon na ca bant ba, te gàngune gu

nguur googu dafay firndeel gàngune gu ñuy samp ci jamono taw bu mujj bi. Gàngune gu taw bu mujj googu moo tegtal Ngóoram gu “ndam.”

“Yégle bu taalibé yi waxoon ci turu Boroom bi, ci bépp anam dafa doon dëgg; te xew-xew yi mu jubluwaayoon di wone, dañu doon am sax ci waxtu woowu. ‘Waxtu wi mat na, te nguurug Yàlla jege na,’ loolu mooyoon seen ndigal. Bi ‘waxtu wi’ jeexee—juróom-benn-fukk ak juróom-ñaar ayu-bés yi nekk ci Daniel 9, yi war a yegg ba ci Almasi bi, ‘Kiññaan gi’—Kirist jot na woon ngir kàddug Xelum Mi sell mi giiñ ko ginnaaw sóobu ndoxam ndax Yaxya ci Yurdan. Te ‘nguurug Yàlla’ gi ñu yégle woon ne jege na, sampu na ci deej Kirist. Nguur googu nekkoonul, ni ñu leen jàngale woon a gëm, nguurug àddina. Te itam nekkoonul nguur googu èllëg, du dee, gi ñuy samp bu ‘nguur ak sañ-sañ, ak màggalu nguur gi ci suufu asamaan sépp, ñu ko jox waa gaayu gaayi ga Sellal Ki Kawe Kaawe’; nguur googu di sax ba fàww, bi ‘bépp sañ-sañ di ko jaamu te dëggal ko.’ Daniel 7:27. Ni ñu koy jëfandikoo ci Biibël bi, wax ju ne ‘nguurug Yàlla’ dañu koy jëfandikoo ngir tekki ñaari nguur: nguurug yiw ak nguurug ndam. Póol feeñal na nguurug yiw gi ci bataaxal bi mu bind ci Yawut ya. Gannaaw bi mu joxee xel ci Kirist, Rammukat bi fees ak yërmande mi ‘xam na sunuy taradi ak sunuy néew-doole,’ ndaw li dafa wax ne: ‘Kon nag nanu jege ak fit ci gàngunaayu yiw ba, ngir nu jot yërmande, te gis yiw ngir ndimbal ci jamono joo xam ne dafa war.’ Hébreux 4:15, 16. Gàngunaayu yiw gi dafay teewal nguurug yiw gi; ndaxte nekkug gàngunaay day wone ne am na nguur. Ci bari ay léebam, Kirist dafay jëfandikoo wax ju ne ‘nguuru asamaan’ ngir tekki liggéeyu yiwu Yàlla ci xol yi nit ñi.”

“Kon nag noonu ndam day teewul ngu màgg miiru bi; te buur boobu mooy bii ñuy wax ci kàddu yi Musalkat bi waxoon ne: ‘Bu Doomu nit ki ñëwee ci ndamam, moom ak bépp malaaka bu sell bi ànd ak moom, kon dina toog ci gàngunaayu ndamam; te dinañu dajale kanamam xeet yépp.’ Macë 25:31, 32. Buur boobu amagul ba tey, dafa tollu ci kanam. Duñu ko taxawal lu jiitu ñëw gu ñaareelu Kirist.”

“Nguuru yi yiw la jëfandikoo ci saa si nit daane, ba noppi seetal nañu pexe ngir jotat giir gi tooñ. Ci jamono jooju, mu nekkon ci xalaatu Yàlla ak ci digéem; te jaarale ko ci ngëm, nit ñi manoon nañu nekk ay askanu nguur googu. Waaye deesuko samp dëgg-dëgg ba ci deefu Kirist. Sax gannaaw bi Mu tàmbalee ay liggéeyam ci suuf, Musalkat bi, bi Ko sonnalee dëgër-boppu ak amul njukkëlug nit ñi, manoon na dellu gannaaw saraxu Kalwaar. Ci Setsemaane, kaas bu metti daldi yëngu ci loxoom. Fekk sax ci jamono jooju, manoon na fesal deretu nay ci boppam te bàyyi giir gi tooñ ngir mu sàngu ci ay bàkkaaram. Su Ko defoon noonu, kenn du man a jot jubbanti ngir nit ñi daanu. Waaye bi Musalkat bi joxee bakkanam, te ak ngelawam gu mujj ga waxee ca kaw ne: “Liggéey bi mat na,” foofa matug pexeb jotat gi daldi wóor. Digebe musal gi ñu digoon ñaar ña tooñoon ca Eden, daldi taxaw bu baax. Nguru yiw, gi nekkoon ba noppi ci digeb Yàlla, booba lañu ko samp.” The Great Controversy, 347.

Kirist moo sos nguur gu sax ba fàww ci jaar-jaaru waxu yonent yi ci Romu ñu bokk ci xam-xamu xeetu yàlla yi, du ci mujju Romu baabal bi. Te itam moo sos nguuram gu ndam ci Ñaareelu Ñëw-am, te loolu dafay boole jaar-jaaru taw gi mujj, bi ñeenti ngelaw yi ci Islaam yi bàyyikoo.

«Taw gu mujj gi dina wàcc ci kaw ñi sell — bu boobaa ñépp dinañu ko jot, ni ko nekkoon jëkk.»

«Bi ñenti malaaka yi bàyyee, Kirist dina taxawal ay nguuram. Kenn du jot taw wu mujj ga lu dul ñi def lépp lu ñu man. Kirist dina nu dimbali. Ñépp man nañu nekk ay notkat ci yiwu Yàlla, jaarale ko ci deretu Yeesu. Bépp asamaan am na fa coobare ci liggéey bi. Malaaka yi itam am nañu fa coobare.» Spalding and Magan, 3.

Bu ñenti ngelaw yi bàyyikoo, Kirist sos ay buuram. Ndew gu mujj ak bàyyikoo ñenti ngelaw yi ñoom ñépp di firnde ay xew-xew yu dem kanam, te kenn ci ñoom du tekki benn waxtu rekk. Ñenti ngelaw yi di firnde Islaam.

“Àngeli yi taxawal ñent-i ngelaw yi, te ñoom dañuy firndeel fas wu mer, di wut a rocci ba mu daw gaaw jaar ci kaw suuf si yépp, ànd ak yàqute ak dee ci yoonam.

“Ndax dañuy nelaw ci wetu àddina gu dul jeex? Ndax dañuy nekk ñu yàqu xel, di sedd te mel ni ñu dee? Éy, na nu am ci sunuy mbooloy gëm Xelum Yàlla ak saxaaram mu nofla ci ay nitam, ngir ñu taxaw ci seen tànk te dund. War na nu gis ne yoon wi seew na, te bunt bi xat na. Waaye bu nu jaaree ci bunt bu xat boobu, yaatuwaayam amul kentalaay.” Manuscript Releases, volume 20, 217.

Malaaka yi ñu ngi téye fas wu mer wu Islama bi, miy wut a rëcc ngir yóbbu dee ak yaxute ci yoonam, ci jamono ji Xelum Yàlla di woleef ci kaw nit ñi Yàlla. Noonu ñu taxaw ci seen tànk te dund. Bala Xelum bi woleef ci seen kaw, nit ñi Yàlla dee lañu, ndaxte noflaayu Xelum bi mooy tax ñu taxaw te dund. Bi Rakku jigéen White waxee ne léegi dunnu nañu ci jamono ji tànk nataal ba, yi jaxasoo ak weñ ak banqu suus, di tegtal booloo nguurug kerk ak réew, tuuru taw bi mujj bi dafa nekkoon tey ci kanam.

“Ndox mujj mi war ci askanu Yàlla. Benn malaaka bu mag dina wàccéee jóge asamaan, te suuf si bépp dina leer ak ndamu.” Review and Herald, 21 Awril 1891.

Am naari baat ñaar ci Pexe gi ñaar-fukki juróom-ñett.

“Ba Yesu tàmbalee liggéeyam ci kanam mbooloo mi, Mu setal Kër Yàlla gi ci ay waasinaam yu xas te ñuy toroxal lu sell. Te ci diggante ay jëf yu mujj yi ci liggéeyam, am na ñaareelu setalug Kër Yàlla gi. Noonu itam, ci jëf ju mujj ji ngir artu àddina si, ñaari woote yu wuute dañuy jëm ci kerece yi.” Selected Messages, book 2, 118.

Baat bu njëkk mooy woote ngir yee xel nit Yàlla yi, baat bu ñaareel bi mooy woote ngir yee xel yeneen doom Yàlla yi te nekkati ci Babilon.

“Am na àddina buy nekk ci njub, ci nax, ak ci réer-gëm, ci saxaaru dee ga sax,—nelaw, nelaw. Kan ñoo di sonn xol ngir yeeleen? Ban baat moo leen man a jot? Sama xel yóbbu na ma ci ëllëg bi, suñu joxee màndarga bi ne: ‘Xool-leen, Boroom céet gi ngi ñëw; gén-n-leen ngir daje ak Moom.’ Waaye am na ñenn ñu yéexoon a seet diw ngir feesal seen làmp yi, te bu wees tooñuñu xam ne jikko ji, ji diw ji di firndeel, du lu ñu man a joxante.” Bible Echo, 4 Mee 1896.

Ci xaaj bi, ñaari laaj lañu laaj. Kan ñoo di xam-xam ña ngay yëg metitug xol ngir yeeleen? Ban baat moo leen man a jot?

“Baat” bi yëngal àddina mooy ñaareelu baat bi nekk ci Peeñu 18 te woo juróomi gépp gállankooru Yàlla génn Babilon. Nitu Yàlla ak àddina bépp soxla nañu ñu yëngal leen ci Yuuxu Guddi, mi doon rekk beneen màndarga taw wu mujj mi.

Ndax Millerit yi dañoo wax dëgg ci ne, ci fan yi nguur gu ñeente gi nekk, Kirist dina samp nguur gu sax ba fàww? Waaw.

Mu tëral nguuram “yiw” am ci bant ba, te loolu am na ci jamono jaar-jaaru ñeenteel nguur gi ci waxu waxaanebu Biibël. Nguur googu mooy Room bu bokk ci xew-xewu xurmetul Yàlla. Ci Daniyel ñaar, ndax bàyyikoo gi jiitu jàngu Tiyaatir dafa amoon ay tegtal? Waaw, ndax ban bi di tegtal askanu Yàlla soppeeku na nekk ban ba noppi nekk ban bu xonq. Kon ana Tiyaatir nekk ci nataal ba? Walla ndax sax nekkul ci nataal ba? Dañu koy tegtal ci nataal ba, te Nebukadnesar leeral na dëgg googu bi mu agsee ci ndombo ragaloo boppam bu kawé ci saraxal ñeenteel bu téereb Daniyel.

Buur bi wax na, ne: Ndax du Babilon bu màgg bii, bi ma tabax ngir kërug nguur gi ak dooley sama kàttan, te ngir teral sama màggat? Daniel 4:30.

Balaa ko kanam ba Nebukadnecar jot ñaare fukki at ak juróom-ñaar fan yi muy dund ni rabu àll bi, mu feeñaloon ay réy-réylu ci laaj bii: ndax du moom moo tabax nguur gi di Babilon bu Mag bi? Jigéenu ndaw ji ci Peeñu Yàlla fukki ak juróom-ñaari saaru, araf yi bindoon ci jëemam ne: “SUTURA, BABILON BU MAG BI, NDEYU JIGÉEN ÑIY NDIAAY AK YEEFARI SUUF SI.” Kërceen Rom, ni Rakku jigéen White woote ko, mooy Babilon bu Mag bi. Boppu wurus bi ci nataal ba dafay tegtal Babilon bu dëgg bi, te itam dafay tegtal Babilon bu xel mi, nguur gu juróomeelu ci waxi yonent yi ci Biibël, gi am benn melokaan bu kenn bokkul ak moom: muy doole bi jot gaawukaay gu rey gu dee. Ci Esayi ñaar-fukk ak ñett, dooley paap bi, bi ñu tegtale ni Tir, dees na ko fàtte ngir juróom-ñaar-fukki at ni fan yi benn buur. Babilon bu dëgg bi, bi Nebukadnecar di tegtal, itam jot na gaawukaay gu rey gu dee, te ñu faj ko ba noppi bi Nebukadnecar ñu génne ko ci nguuram ngir ñaare fukki at ak juróom-ñaar fan. Babilon bu dëgg bu Mag bi doon na misaal bu jëm ci Babilon bu xel bu Mag bi, te ñoom ñaar ñépp ñu teqale leen seen nguur ab diir buy jaaxle, ba noppi delloo ko leen. Jigéenu ndaw ji ci Peeñu Yàlla fukki ak juróom-ñaari saaru amuloon kaasu xalis ci loxoom, mbaa kaasu xàñar walla weñ; amoon na kaasu wurus.

Jigéen jooju soloo woon mbubb mu xonq buy tàbbi ci bleu-bu-xonq, te ñu taar ko ak wurus ak doj yu wert ak per; yoroon ci ay loxoom kaasu wurus gu fees ak ay jaaykat ak sobeey njaloom. Peeñu Yàlla 17:4.

Wurus moomoon na Babilon bu dëgg, te mooy itam melokaan Babilon bu xel mi, juróomeelu nguur gi ci waxi yonent yi ci Biibël, bi ñu ko joxee gaawug dee ci atum 1798, ba suxtaay juróomeenañeelu nguur gi ci waxi yonent yi toogee ci gangune. Babilon bu dëgg bi ci nataal ba, nguur gu xalis la ko toppoon, gu boole ñaari kàttan: Med yi ak Perse yi; te bésu Perse bi ci Daniel juróom ñett ak juróom ñaar, mu génngannaaw te mu gëna kawé. Dariyus wa Med moo doon bés bu jëkk bi, te ngeneralam, Cyrus, Perse la woon, kooku di kaayam mujj a jot nguur gi gannaaw buurub Med bi, Dariyus.

Siirus dafa melokaanu Kirist ci, mi nekkoon ki nar a tàmbali yoonu gore askanu Yàlla ci jaamug njaam. Nguurug Mede ak Perse moo di bennoo bu juróom-benn bi ci waxi kàddug Yàlla buy wax ci nguur yi, te loolu mooy États-Unis. États-Unis am na ñaari waññ yu di tekki Republicanisme ak Protestantisme. Daryus moo di waññu Republicanisme bi ci États-Unis, te Siirus moo di waññu Protestantisme bi. Ni Siirus tàmbalee yoonu gore askanu Yàlla ngir ñu tabaxaat Yerusaleem ak kër Yàlla ga, noonu itam États-Unis mooy suuf si ñu taxawaloon ngir gore ñiñu jàppoon ci njaamug Babilon bu xel ngir samp kër Yàlla gu xel gi, gi Millerites yi tëraloon fondamaa. Njaamug Babilon bu dëgg bi, bi doon juróom-ñaar-fukk at, dafay misaal njaamug Babilon bu xel bi di junni ak juróom-ñaar téeméer ak juróom-fukk at. États-Unis mooy gatiitu xalis yi ci nataalu Nebukadnessar.

Ñetteelu ñaareel bu xonqoon bi mooy Gres, te mu ngi tegtal buur gu àddina bépp. Buur googu mooy Mbootaay Réew yi, te ci Peeñu Yàlla ñaar-fukk ak juróom-ñett, mooy buur bi amul woon feeñ ba tey ci atum 1798. Fukk buur yi ci Peeñu Yàlla ñaar-fukk ak juróom-ñett dëggoo nañu jox seen nguur Kàttanug Pápp bi, ñetteelu buur bi, mi bokk ci juróom-ñaar yi. Dañuy def dëggoo boobu ndaxte Etazini dafa leen ci soxla, te it ndaxte àddina si dañuy yàqee ko ak “ñenti ngelaw yi” yu Islaam, yi bàyyiku ci jamono ji ñuy wax tawte bu mujj bi, bi tàmbalee ñu koy tuuru bu baax ci yoonu Dibeer bi ci Etazini.

Ci yoonu Alxames bu amee ci États-Unis, Yàlla samp ay nguuram bu “ndam” ni mu yékati ay nitam ngir nekk màndarga bu woo yeneen doomam yu Yàlla génn Babilon. Noonu nag, béjjenu Protestantisme jóg ci mujj te mu gën a kawe yi jëkk, ci dëggoo ak ñaari béjjenu Medo-Persia. Bu Mbooloom Xeet yi bokk (United Nations) dëggoo ba jox papasé bi kilifteefam àddina, ñenti ngélawi Islam yi dees na leen bàyyi, te nguur gu àddina si yépp dina jànkoo ak xare ba toppoon deejü béjjenu njëkk bu Grèce, bi ñu dammoon te jur ñenti yeneen béjjenu.

Bi mujj gi agsiis ba àgg ak weñ bu xóot (nguur gi) ak ban bu yaxu (jàngoro yi ci kërce), ak fukki baaraam yu tànk yi (fukki buur yi), doju bi ñu góor ci tund wi te du loxo nit a ko dagg, dafa dóor tànk agsiis ba. Millerites yi amoon nañu jub ci melow Daniel ba, ba ñu mēna jub ci seen taxawaay ci jaar-jaaru waxu yonent. Waaye Alfa ak Omega dafa feeñal njàlbéen gi ak njàlbéen gi, te ñeenti nguur yi ci agsiisu Nebukadnesar diir nañu ñeenti nguur yu dëgg yu mel ni seen naataangoo yi ci ruu ci mujjug àddina.

Ak nguur gi buur yu nek ci jaar ci mboolem jaar-jaar, Room dikk na juróom-ñetteelu te bokk na ci juróom-ñaari. Ci Daniel juróom-ñaareel, Room dikk na juróom-ñetteelu te bokk na ci juróom-ñaari. Ci Daniel juróom-ñetteel, Room dikk na juróom-ñetteelu te bokk na ci juróom-ñaari. Ci Peeñu fukk ak juróom-ñaareel, Room dikk na juróom-ñetteelu te bokk na ci juróom-ñaari. Ci Daniel ñaar, mi di ñaari njëkk a wax ci nguur yi yëgleb Biibël, Room bu xel mu bees dikk na juróom-ñetteelu te bokk na ci juróom-ñaari. Melokaanu njëkk bi (Alfa) ci nguur yi yëgleb Biibël moo xamale mujj gi (Omega).

“Jotna ci jamono ji liggéeyu Yàlla bu sell bi diñu ko wone ci tànk nataal ba, fa ñu jaxase weñ ak ban bu nooy. Yàlla am na nitam, xeetu nit yu mu tànn, ñoom ñi seen xel mu xam war a sellal, te waruñu a sullëku ci teg ca fondamaa bi bant, ñax, ak ñaxu ceeb. Bëpp bakkan bu

takku ci santaane yi Yàlla dina gis ne melokaanu sunu ngëm bi di Bésub Noflaay bu juróom-ñaareel. Bu nguur gi yékkatee Noflaay bi ni ko Yàlla santaane, kon dina taxaw ci dooleb Yàlla te ci aar ngëm gi ñu joxe woon gaayi Yàlla yu sell ya benn yoon ba fàww. Waaye kilifa réew yi dinañu sax ci noflaay bu dëggul bi, te dinañu jaxase seen ngëm gu diine ak sàmmug doomub pap bi, di ko yékkaat ci kaw Noflaay bi Boroom bi sellal te barkeel, te mu beral ko ngir nit ki sàmm ko ci sell, muy tegn bu nekk ci diggante Moom ak xeetam ba ci junniy maas. Jaxaseb yëfandikookat gu mbooloom diine ak yëfandikookat nguur gi mooy li weñ ak ban bi di firndeel. Booloo boobu day wàññi kàttanu kërki yi yépp. Jox kërki gi kàttanu nguur gi dina jur ay njariñ yu bon. Nit ñi daanaka weesu nañu bérab bi muñ-muñu Yàlla yem. Dañu def seen doole ci politig, te booloo nañu ak pap ba. Waaye waxtu wi dina ñew bu Yàlla mbugal ñi féexal ay yoonu ndigalam, te seen liggéeyu bon boobu dina dellu ci seen kaw.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Alfa ak Omega def na xam-xamu bu jub ci mbirum ñaari “bés-bés” yu bees ci Daniel.

Noon ka toog ci gàngune ga ne: «Xoolleen, maa ngi yeesal lépp.» Te mu ne ma: «Bindal, ndaxte wax yii dëgg lañu te takku nañu.» Te mu ne ma: «Jeex na. Man maa di Alfa ak Omega, tambali bi ak muj gi. Ku mar, dinaa ko may ndox mu dàq ci teenub ndoxum dund gi, ci neen.» Peeñu 21:5, 6